

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ОФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА

№

93.

KURJER WILEŃSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. ПЯТНИЦА, 29-го Ноября. — 1846 — Wilno. PIĄTEK, 29-go Listopada.

ВНУТРЕННЯЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 23-го Ноября.

Высочайшимъ Рескриптомъ, 13 го Октября, послѣдовавшимъ на имя Высокопреосвященнѣйшаго Митрополита *Антонія*, Государь Императоръ, разсмотрѣвъ Отчетъ Совѣта Благотворительнаго Общества за тридцатый годъ со времени учрежденія онаго, благоволилъ сему Митрополиту, по званію Президента, и Членамъ, изъявить совершенное свое благоволеніе и признательность.

— Его Императорское Величество, по засвидѣтельствованію Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ, отличо-ревностной службѣ нижепоименованныхъ лицъ, согласно положенію Комитета Г. Министровъ, Высочайше повелѣть соизволилъ, объявить Монаршее Его Величества благоволеніе: Старшему Врачу Виленаго Госпиталя *Савичъ*, Доктору Медицины, Коллежскому Совѣтнику *Рыжкову*; Надворнымъ

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St. Petersburg, 23 go Listopada.

Najwyższym Reskryptem z d. 13-go Października, do Najprzewielebniejszego Metropolity *Antoniego*, Jego Cesarza Mość, po roztrząśnieniu Zdania Sprawy Rady Towarzystwa Dobroczynności za rok trzydziesty od ustanowienia jego, raczył temuż Metropolicie, jako Prezesowi, i Członkom, oświadczyć zupełne SWE zadowolenie i wdzięczność.

— Jego Cesarza Mość, w skutek zaświadczenia P. Ministra Spraw Wewnętrznych, o odznaczającej się gorliwością służbie niżej wymienionych osób, stosownie do postanowienia Komitetu P.P. Ministrów, Najwyżej rozkazał raczył, oświadczyć MONARSZE zadowolenie: Starszemu Doktorowi Wileńskiego Szpitalu *Sawicz*, Doktorowi Medycyny, Radzcy Kollegialnemu *Rynkiewiczowi*; Radzcom Dworu: Starszemu Radzcy Mińskiego Rządu Gubernial-

С М Ъ С Ъ .

Статистическія свѣдѣнія о Учебныхъ Заведеніяхъ Россійской Имперіи,

(извлеченныя изъ Отчета Г. Министра Народнаго Просвѣщенія, за 1845 годъ.)

(Продолженіе).

(См. N. 90 Вил. Вѣстн.)

X. Закавказскія Училища.

За Кавказомъ находится одна Гимназія съ Благороднымъ при ней Пансіономъ и 15 Уѣздныхъ Училищъ; въ нихъ Чиновниковъ и Учителей 107, Частныхъ пансіоновъ, и Школъ 6; учащихся во всѣхъ сихъ заведеніяхъ 2,370.

XI. Сибирскія Училища.

Въ Тобольской Губерніи: Гимназія 1 съ Пансіономъ, Уѣздныхъ Училищъ 8, Приходскихъ 10; въ нихъ Чиновниковъ и Учителей 81, учащихся 1,357. Въ Томской Губерніи: Гимназія 1 съ Пансіономъ, Уѣздныхъ Училищъ 3, Приходскихъ 2; въ нихъ Чиновниковъ и Учителей 38, учащихся 383. Въ Иркутской Губерніи: Гимназія 1 съ Пансіономъ, Уѣздныхъ Училищъ 7, Приходскихъ 24; въ нихъ Чиновниковъ и Учителей 77. Частныхъ учебныхъ заведеній 3. Всего учащихся 1,166. Въ Енисейской Губерніи: Уѣздныхъ Училищъ 3, Приходскихъ 5; въ нихъ Чиновниковъ и Учителей 17, учащихся 284. Итого въ

ROZMAITOŚCI.

WIADOMOŚCI STATYSTYCZNE O ZAKŁADACH NAUKOWYCH W CESARSTWIE ROSSYJSKIEM.

(Wyciąg ze sprawozdania P. Ministra Narodowego Oświecenia, za rok 1845).

(Ciąg dalszy.)

(Ob. N. 90 Kur. Wil.)

X. Szkoły Zakaukaskie.

Za Kaukazem znajduje się jedno gimnazjum, a przy niem pensya dla szlachty i 15 szkół powiatowych; liczba urzędników i nauczycieli 107. Pensyi i szkół prywatnych 6; uczniów we wszystkich tych zakładach 2,370.

XI. Szkoły w Syberyi.

W gubernii Tobolskiej: gimnazjum jedno z pensją, szkół powiatowych 8, parafjalnych 10; w nich urzędników i nauczycieli 81, uczniów 1,357. W gubernii Tomskiej: Gimnazjum z pensją 1, szkół powiatowych 3, parafjalnych 2; w nich urzędników i nauczycieli 38, uczniów 383. W gubernii Irkuckiej: gimnazjum z pensją 1, szkół powiatowych 7, parafjalnych 24; w nich urzędników i nauczycieli 77. Zakładów naukowych prywatnych 3. W ogóle uczniów 1,166. W gubernii Jenisejskiej: szkół powiatowych 3, parafjalnych 5; przy nich urzędników i nauczycieli 17, uczniów 284. Ogółem w guberniach Sybirskich: gimnazjów 3, przy nich pensyi

Совѣтникамъ: Старшему Совѣтнику Минскаго Губернскаго Правленія *Пора-Леоновичу*, Инспектору Ковенской Врачебной Управы, Доктору Медицины, *Ходаровскому*, Исправляющему должность Ковенскаго Губернскаго Предводителя Дворянства, тамошнему Уездному Предводителю, Маюру *Станевичу*; Коллежскимъ Ассессорамъ: Совѣтникамъ Губернскихъ Правленій: Виленскаго, — *Вендзяводьскому*, Ковенскаго, — *Коваленку*; Шавельскому Уездному Предводителю Дворянства Ротмистру Графу *Де-Тулуз-Дотреку*; бывшему Попечителю Госпиталя Савичъ въ Виѣнѣ, Титулярному Совѣтнику, въ званіи Камеръ Юакера Графу *Тышкевичу*; Земскимъ Исправникамъ: Дорогобужскому, — Штабъ Капитану *Грахольскому*, Свенцяньскому, — Поручику *Ясевичу*; Уезднымъ Предводителямъ Дворянства: Вилейскому, — *Гржимайло-Любанскому*, Повеяжскому, — Губернскому Секретарю *Комару*, и Бобруйскому, — Дворянину *Ланиѣ*.

— Его Императорское Величество, по засвидѣтельствованію Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ, объ усердной службѣ нижепоименованныхъ лицъ, согласно положенію Комитета Г. Министровъ, Высочайше повелѣть соизволилъ объявить признательность начальства: Старшимъ Секретарямъ Губернскихъ Правленій: Московскаго, — Коллежскому Ассессору *Цитовичу*, Харьковскаго, — Титулярному Совѣтнику *Павловскому*, Минскаго, — Коллежскому Секретарю *Звневичу*, Виленскаго, — Губернскому Секретарю *Пеполло*, и Попечителю Виленскаго Еврейскаго Госпиталя Коллежскому Регистратору *Сидоровичу*.

Варшава, 18 (30 Нолбръ).

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Михаилъ Павловичъ изволилъ прибыть, третьяго дня вечеромъ, въ Варшаву.

16-го Нолбръ, въ полдень, Его Свѣтлость Намѣстникъ, Князь Варшавскій, съ супругою, въ сопровожденіи знатнѣйшихъ особъ, отправился по желѣзной дорогѣ въ Скерневицы, откуда вчера выѣхалъ въ Ченстоховъ, для открытія третьяго отдѣленія Варшавско-Вѣвской желѣзной дороги. Вновь открывающееся отдѣленіе желѣзной дороги изъ Петровка въ Ченстоховъ, заключаетъ 80 верстъ протяженія; два первыя изъ Варшавы въ Скерневицы, и изъ Скерневицъ въ Петровку, составляютъ 136 верстъ; слѣдовательно вся длина желѣзной дороги изъ Варшавы въ Ченстоховъ, составляетъ 216 верстъ, или почти 31 милю.

Сибирскихъ Губернійхъ: Гимназій 3; при нихъ Пансіоновъ 3; Удѣльныхъ Училищъ 21, Приходскихъ 41, частныхъ учебныхъ заведеній 33; въ нихъ учащихся 3,190.

XII. Институтъ.

1) Въ Главномъ Педагогическомъ Институтѣ Чановниковъ и Преподавателей 47, учащихся 179.

2) Московскій Лазаревыхъ Институтъ Восточныхъ языковъ, Чановниковъ и Преподавателей 31; учащихся 123.

XIII. Домашнее воспитаніе.

По вѣдомству Народнаго Просвѣщенія (кроме Царства Польскаго) состоитъ вывъ Домашнихъ Наставниковъ 51, Домашнихъ Учителей 193, Домашнихъ Учительницъ 258, исправляющихъ сіи должности иностранокъ 17; оставшихся при прежнихъ, полученныхъ до состоянія Положенія 1 Іюля 1834 года, свидѣтельствъ, Частныхъ Учителей 111 и Частныхъ Учительницъ 84. Сверхъ того занимающихся начальнымъ обученіемъ грамотѣ и ариметикѣ мужскаго пола лицъ 452; женскаго 623. Всего же вообще употреблено въ домашнемъ воспитаніи обоаго пола 1,843.

XIV. Императорская Академія Наукъ.

Академія Наукъ состоитъ изъ 48 Дѣйствительныхъ Членовъ, составляющихъ Конференцію) 42 здѣшнихъ и 40 иностранныхъ Почетныхъ Членовъ; 57 здѣшнихъ и 75 иностранныхъ Корреспондентовъ.

Академія въ продолженіе сего года всего общихъ академическихъ и частныхъ въ Отдѣленіяхъ

ного *Пора-Леоновичу*, Инспектору Ковиенскаго Медицинскаго Заряда, Доктору Медицины *Ходоровскому*; Справяющему обовязекъ Ковиенскаго Губернскаго Маршалка, тамечному Повиатовому Маршалку, Маюру *Станевичу*; Коллежальнымъ Ассессорамъ: Радзкомъ Рядовъ Губернальныхъ: Виленскаго — *Вендзи голскиему*, Ковиенскаго — *Коваленку*; Шавельскому Повиатовому Маршалку, Ротмиструи Храбиему *Де-Тулуз-Лотреку*; бытему Кураторуи Шпитала Савичъ въ Виленіи, Радзкыи Honorowemu, Szambelanowi Храбиему *Тышкевичу*; Зiemскимъ Справникамъ: Дорогобузскимъ — Штабс-Капитану *Грахольскому*, Швигианскимъ — Поручнику *Ясевичу*; Повиатовымъ Маршалкомъ: Вилейскимъ — *Гржимайло Лубанскимъ*, Повиатскимъ — Губернальному Секретарюи *Комару*, и Бобруйскимъ — *Ланиѣ*.

— Jego CESARSKA MOŚĆ, w skutek zaświadczenia P. Ministra Spraw Wewnętrznych, o odznaczającej się gorliwością służbie niżej wymienionych osób, stosownie do postanowienia Komitetu P. Ministrów, Najwyżej rozkazać raczył oświadczyć wdzięczność Zwierzchności: Starszym Sekretarzom Rządów Gubernialnych: Moskiewskiego — Kollegialnemu Assessorowi *Cytowiczowi*, Charkowskiego — Радзкыи Honorowemu *Pawłowskiemu*, Минскаго — Kollegialnemu Sekretarzowi *Zieniewiczowi*, Виленскаго — Губернальному Секретарюи *Lienolowi*, i Kuratorowi Виленскаго Żydowskiego Szpitalu, Kollegialnemu Registratorowi *Sidorowiczowi*.

Warszawa, 18 (30) listopada.

Jego CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI XIAŻĘ MICHAŁ PAWŁOWICZ, raczył przybyć, onegdaj wieczorem, do Warszawy.

Dnia 16 Listopada, JOO. Xięstwo Ich Mość Namiestnikowstwo, w towarzystwie znakomych zaproszonych osób, udali się drogą żelazną do Skierniewic, z kąd nazajutrz wyjechali do Częstochowy na otwarcie trzeciego oddziału drogi żelaznej Warszawsko Wiedeńskiej. Nowo-otworzony oddział drogi żelaznej, z Piotrkowa do Częstochowy, liczy wiorst 80; dwa pierwsze z Warszawy do Skierniewic i ze Skierniewic do Piotrkowa, wiorst 136; długość zatem całej drogi z Warszawy do Częstochowy jest wiorst 216, czyli prawie mil 31.

3; szkół powiatowych 21, parafijalnych 41, zakładów naukowych prywatnych 33; uczniów 3,190.

XII. Instytuta.

1) Główny Instytut Pedagogiczny ma urzędników nauczycieli 47, uczniów 179.

2) Lazarowski Instytut wschodnich języków w Moskwie, ma urzędników i nauczycieli 31, uczniów 123.

XIII. Wychowanie domowe.

Pod zarządem Oświecenia Narodowego (oprócz Królestwa Polskiego) znajduje się obecnie: guwernerów domowych 51, nauczycieli domowych 193, nauczycielek domowych 283; pełniących też obowiązki cudzoziemców 54, cudzoziemek 17; tych, którzy poprzestali na dawniejszych, przed wydaniem organizacyi z dnia 1-go Lipca 1834 roku, otrzymanych świadectwach, nauczycieli prywatnych 111, a nauczycielek prywatnych 84. Oprócz tego, elementarném uczeniu, czytania, pisania i rachunków zajmuje się osób płci męskiej 452, żeńskiej 623. W ogółności użyto do domowego wychowania 1,843 osób płci obojej.

XIV. Cesarska Akademia Nauk.

Akademia Nauk liczy 48 Członków rzeczywistych, składających konferencyę: 42 krajowych i 40 zagranicznych Członków honorowych; 57 krajowych i 75 zagranicznych korespondentów.

Akademia w ciągu tego roku odbyła ogółem posiedzeń ogólnych akademicznych i szczególnych wydziałowych 127.

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Франція

Парижъ 21 Ноября.

Принцы и принцессы Королевской фамилии отпразднели третьего дня изъ Сенъ-Клу въ Шантильи, откуда возвратятся завтра.

— Дипломатическій журналъ *Portfeuille* сообщилъ вчера, что графъ Моле приглашенъ былъ къ Королю. Это извѣстие, основанное на истинѣ, такъ какъ графъ Моле дѣйствительно имѣлъ продолжительную аудиенцію у Короля, подало поводъ къ разнымъ догадкамъ о скорой перемѣнѣ кабинета.

— Въ *Quotidienne* обнародовано письмо герцога Бордосскаго, адресованное на имя маркиза Паторе, при коемъ герцогъ препровождаетъ 20,000 фр. для раздачи бѣднѣйшимъ жителямъ Парижа, безъ различія вѣроисповѣданія; сверхъ сего 10,000 франк. для пострадавшихъ отъ наводненій, и 40,000 фр. для бѣдныхъ ремесленниковъ въ Шамборѣ; но утверждаютъ, что комитетъ, занимающійся собираніемъ пожертвованій, для принятія сихъ суммъ требовалъ разрѣшенія правительства.

— Изъ Тулона пишутъ, что тамъ получено предписаніе, чтобы адмиралтейство немедленно отравило два паровыя фрегата въ Средиземное море, и что два такіе же фрегата придутъ въ этотъ портъ изъ гавани Атлантическаго океана. Въ томъ же письмѣ сообщаютъ, что флотъ, находящійся въ Средиземномъ морѣ, будетъ состоять весною изъ 20 большихъ кораблей.

— Въ Рошфорѣ, на корабельныхъ верфяхъ, господствуетъ теперь большая дѣятельность. По предписанію морскаго министра, производящіеся тамъ постройки должны быть окончены въ слѣдующемъ году; по этому число работниковъ значительно усилено. Тамъ строится 13 кораблей, одинъ линійный—1-го ранга, и одинъ линійный—2-го ранга.

— Капитанъ Лаво, губернаторъ Французскихъ владѣній въ Океаніи, отправился на сихъ дняхъ въ Отаити.

22 Ноября.

Третьяго дня, у Англійскаго посланника, лорда Норменби происходило большое собраніе членовъ дипломатическаго корпуса, по приглашенію билетамъ. Всѣхъ поразило отсутствіе Испанскаго посланника.

— Принцъ Севильскій, инфантъ Донъ Энрикъ (братъ супруга Королевы Изабеллы Испанской) прѣхалъ сюда изъ Брюсселя и остановился во дворцѣ *Elysée-Bourbon*.

— Изъ Генуи сообщаютъ, отъ 4-го Ноября, что Донъ Карлосъ оставляетъ этотъ городъ и будетъ проживать въ Венеціи. Двое его сыновей, которые находились въ Сардинской службѣ, произведены въ

собраній имѣла 127. Въ числѣ 86 рукописей, представленныхъ ей и читанныхъ въ засѣданіяхъ I и III Отдѣленій, заключается 14 пространныхъ твореній, 27 разсужденій и 45 мелкихъ статей. Его Императорское Высочество Герцогъ Максимилианъ Лейхтенбергскій удостоивающій Академію сообщеніемъ ей ученыхъ трудовъ своихъ, благоволилъ препроводить въ оную два записки о новѣйшихъ успѣхахъ Гальванопластики, которые съ позволенія Августѣйшаго Автора, украшаютъ страницы *Bulletin scientifique*.

Отдѣленіе Русскаго языка и Словесности, собираясь по два раза, въ недѣлю, продолжало съ особеннымъ усердіемъ заниматься составленіемъ Русскаго Словаря.

Въ минувшемъ году издаво восемь выпусковъ Записокъ Академіи, составляющихъ болѣе ста печатныхъ листовъ, коими окончены томы: четвертый Записокъ Естественныхъ Наукъ, пятый—Историко-Филологическаго Отдѣленія и четвертый Постороннихъ Ученыхъ.

По распоряженію Главнаго Штаба Его Императорскаго Величества, совершена въ 1845 году хронометрическая экспедиція между Пулковомъ, Москвою и Варшавою, для точнѣйшаго опредѣленія долготы сихъ мѣстъ, а также Валдая и Вилькомира, и для пріобрѣтенія чрезъ то основныхъ пунктовъ для произведенныхъ уже и предположенныхъ на всемъ пространствѣ Европейской Россіи обширныхъ геодезическихъ работъ. Экспедиція сія, исполненная подъ непосредственнымъ руководствомъ Академика

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

FRANCYA.

Paryż, 21 listopada.

Хижага і Хижагички Кралевог дома wyjechali wczoraj z St. Cloud do Chantilly, zkad znowu jutro powroca

— Dyplomatyczny dziennik *Portfeuille*, doniósł wczoraj w krótkości, że Hr. Molé wezwany był do Króla. To proste doniesienie, które zresztą na prawdzie się opiera, gdyż Hr. Molé miał rzeczywiście długie posłuchanie u Monarchy, dalo powód do różnych domysłów o bliźkiej zmianie gabinetu

— *Quotidienne* ogłosiła list Henryka Francyi—Xięcia Bordeaux, adressowany do Margr. Pastoret, w którym Xiąże przesyła 20,000 fr. dla rozdania ich pomiędzy ubogich w Paryżu bez różnicy wyznania; nadto 40,000 fr. dla ubogich rzemieślników w Chambord, i 10,000 fr. dla dotkniętych powodzią. Ale zapewniają, że komitet trudniący się zbieraniem składek, przed przyjęciem tej summy żądał upoważnienia od rządu.

— Donoszą listownie z Tulonu, że tamże nadszedł rozkaz, aby admiralicya wysłała natychmiast dwie fregaty parowe na morze Śródziemne, gdzie także przybędą dwie inne fregaty z portów nad Oceanem Atlantyckim. W tymże liście donoszą, że flota stojąca na morzu Śródziemnym, na przyszłą wiosnę, doprowadzona będzie do 20 wielkich okrętów.

— W warsztatach okrętowych w Rochefort bardzo czynnie teraz pracują. W skutku otrzymanego rozkazu od Ministra marynarki, wszystkie zamierzone tam roboty powinny być ukończone w roku przyszłym. Z tego też powodu, liczba robotników znacznie powiększoną została. Buduje się teraz tam 13-cie okrętów, a w tej liczbie 1 okręt liniowy pierwszego, i 1 także okręt drugiego rzędu.

— Kapitan Lavaud, Gubernator posiadłości francuzkich w Oceanii, odplynał przed kilku dniami do Otahiti.

Dnia 22 listopada.

Onegdaj było u Posła angielskiego, Lorda Normanby, wielkie zgromadzenie członków Ciąła Dyplomatycznego za biletami. Wszyscy zauważali nieobecność hiszpańskiego Posła.

— Infant Don Enrique, Xiążę Sewilli (brat małżonka Królowej Izabelli hiszpańskiej), przybył tu z Bruxellii, i wysiadł w pałacu Elysée-Bourbon.

— Donoszą z Genui, z d. 4 listopada, że Don Carlos opuszcza to miasto i przenosi się na mieszkanie do Wenecyi. Dwaj jego synowie, którzy zostawali w służbie Sardyńskiej, mianowani zostali Jenerałami służby Cesarско-

W liczbie 86 rękopismów, przedstawionych jej i czytanych na posiedzeniach I-go i III-go Wydziału, zawiera się 14 dzieł obszerniejszych, 27 rozpraw i 45 krótkich artykułów. Jego Cesarска Wysokość Xiążę Maximilian Leuchtenbergski, zaszczycający Akademię udzieleniem jej swych prac uczonych, raczył zakomunikować teje dwa artykuły o najnowszych postępach Galwanoplastyki, które, za zezwoleniem Dostojnego Autora, zdobią stronicę pisma *Bulletin Scientificque*.

Wydział Rosyjskiego języka i literatury, zbierając się po dwa razy w tygodniu, nie przestawał zajmować się gorliwie ułożeniem słownika Rosyjskiego.

W ciągu roku wydanych zostało ośm zeszytów Pamiętników Akademii, składających się przeszło ze stu arkuszy drukowanych, któremi zakończono tomy: czwarty Pamiętnika nauk przyrodzonych, piąty wydziału historyczno-filologicznego i czwarty Pamiętnika uczonych zagranicznych.

Z rozporządzenia Sztabu Głównego Jego Cesarskiej Mości, wykonaną została w 1845 roku wyprawa chronometryczna między Półkowem, Moskwą i Warszawą, dla ściślejszego oznaczenia długości tych miejsc, oraz Waldaja i Wilkomierza, w celu uzyskania przez te punkty zasadniczych, dla wykonanych już i zamierzonych obszernych prac geodezyjnych, na całej przestrzeni Rosyi Europejskiej. Wyprawa ta, dokonana pod bezpośrednim kierunkiem akademika *Struwego*, pracami astronomów: *Struwego* młodszego, *Dellena*, *Liapunowa*, i Porucznika

(1)

генералы Императорско-австрийской армии. Одинъ изъ нихъ, первый послѣ графа Монтемолина, намѣренъ вскорѣ сочестаться бракомъ съ Моденскою принцессою, сестрою герцогини Бордоской, и племянницею Австрийской Императрицы.

— Бракосочетаніе герцога Бордоскаго съ принцессою Терезією Беатрискою Моденскою производитъ большое впечатлѣніе во Франціи. Въ *Gazette de France*, органѣ павшей династіи, напечатаны письма изъ Модены, сообщаящія весьма лестныя подробности о супругѣ претендента на французскій престолъ. Она, при высокомъ ростѣ, имѣетъ саванку истинно царственную, весьма пріятныя черты лица, и преисполнена ума и тонкости. Въ отечествѣ своею она славилась сострадательностію и набожностію. Съ другой стороны, газеты правительству, какъ напр. *Journal des Débats* и *la Presse*, стараются противо-дѣйствовать общему впечатлѣнію, произведенному этимъ неожиданнымъ событіемъ, убажывая, что существованіе или несуществованіе старшей ливіи Бурбоновъ, не будетъ имѣть никакого вліянія на будущую участь Франціи, которая съ этою ливією простилаась на всегда. Относительно герцогини дѣлаютъ замѣчаніе, что, имѣя 30 лѣтъ отъ рода, она значительно старше своего мужа, (кому 26 лѣтъ), и что ея приданое состоитъ всего изъ 4 милліоновъ фр. наличными деньгами изъ и драгоценностей, которыя также цѣнятся въ четыре милліона.

23 Ноября.

Е. В. Король пріѣхалъ третьяго дня въ Парижъ и присутствовалъ въ совѣтѣ министровъ, продолжавшемся три часа; послѣ сего возвратился въ замокъ Сентъ-Клу. Вечеромъ того же дня представлялись Королю и Королеви, Египетскіе принцы, находящіеся въ Парижѣ въ заведеніи.

— Испанская инфантиня Изабелла Фердинанда пріѣхала сюда изъ Брюсселя, для свиданія съ герцогиней Монпансьерскою.

— Послѣ продолжительной нерѣшимости, правительство предписало снова приостановить приготовленія къ экспедиціи, которую предполагали отправить съ острова Бурбона въ Мадагаскаръ. Три корабля, составляющіе Французскую дивизию на индійскомъ морѣ, пріѣдутъ въ Европу для починки,

А В Г Л И Я

Лондонъ, 19 Ноября.

Дворъ отъѣзжаетъ сегодня изъ Виндзорска на островъ Вайтъ.

— Если бы могло еще существовать нѣкоторое сомнѣніе касательно неблагопріятнаго состоянія сношеній между британскимъ правительствомъ и Французскимъ дворомъ, то слѣдующая статья въ *Morning-*

Струве, трудами Астрономовъ: *Струве* младшаго, *Деллена*, *Алпунова* и Корпуса Топографовъ *Поручика Александрова*, узнывалась совершеннымъ успѣхомъ.

XV. Ученныя и Литературныя Общества.

Въ протекшемъ году число замѣчательныхъ по дѣйствіямъ своимъ Ученыхъ и Литературныхъ Обществъ увеличилось открытіемъ въ Ригѣ *Общества Естественныхъ Испытателей*. Ихъ состоитъ нынѣ 14. Вообще они содержатся собственными средствами, за исключеніемъ четырехъ, получающихъ ежегодное пособіе отъ Правительства, а именно: 1) въ С. Петербургѣ—Минералогическаго, 2) и 3) въ Москвѣ:—при Университетѣ—Исторіи и Древностей Россійскихъ и Испытателей Природы и 4) въ Одессѣ—Исторіи и Древностей.

Последнее изъ сихъ Обществъ осчастливлено было въ протекшемъ году посѣщеніемъ Его Императорскаго Высочества Великаго Князя Константина Николаевича, который изволилъ осматривать въ подробности надписи, статуи, барельефы, портреты, рисунки, планы и монеты; особеннаго же вниманія Его Высочества удостоились древности, извлеченныя изъ развалинъ Ольвіи, Херсониса и Пантикапей.

XVI. Цензура въ Имперіи и Царствѣ Польскомъ.

I. Въ Имперіи.

Число вышедшихъ въ свѣтъ въ теченіе 1845 года оригинальныхъ сочиненій простирается до 798,

Аустрыакіей. Jeden z nich, najstarszy po Hrabie de Montemolin, ma wkrótce pojąć w małżeństwo Xiężniczkę Modeny, siostrę Xiężny de Bordeaux, a siostrzenicę Cesarzowej Austryakiej.

— Małżeństwo Xięcia de Bordeaux z Xiężniczką Teresją-Beatrix Modenską, wielkie wrażenie sprawia w Francji. *Gazette de France*, organ upadłej dynastji, ogłasza listy z Modeny, dające nader pochlebne szczegóły o małżonce Pretendenta do tronu francuzkiego. Jest ona wysokiego wzrostu, postawy prawdziwie krolewskiej, nader wdzięcznego wyrazu twarzy, pełna rozumu i dowcipu. Słyszana w swęj ojczyźnie z rzadkiej dobroczynności i pobożności. Z drugiej strony gazety oddane rządowi, jako *Journal des Débats* i *La Presse*, usiłują osłabić powszechnie wrażenie, sprawione tym nieprzewidzianym wypadkiem, dowodząc, że wygaśnięcie lub niewygaśnięcie starszej linii Bourbonów, nie będzie miało żadnego wpływu na przyszłe losy Francji, która tę linią pożegnała na zawsze. Co do samej Xiężny, czynią uwagę, że mając lat 30 wieku, znacznie jest starszą od swego małżonka (który ma 26 lat), i że fortuna jej nie wynosi nad 4 miliony franków w gotowiznie i prawie tyleż w kosztownościach.

Dnia 23 listopada.

Zawezoraj przybył Król do Paryża, w celu przewodniczenia radzie Ministrów, która trzy godziny trwała; poczem Monarcha powrócił do St. Cloud. Wieczorem, przyjmowali Królestwo Ich Mość, Xiążąt Egipskich, ćwiczących się w naukach w Paryżu.

— Infantka hiszpańska, Izabella Ferdynanda Hrabini przybyła tu z Bruxelli, w celu odwiedzenia Xiężny Montpensier.

— Po długich wahanjach się, rząd znowu wydał rozkaz wstrzymać przygotowania do wyprawy, która miała wyjść z wyspy Bourbon do Madagaskaru. Trzy okręty, składające dywizyę francuzką na morzu Indyjskim, przybędą do Europy dla naprawy.

ANGLIA.

Londyn, 19 listopada.

Dzisiaj wyjeżdża dwór z Windsoru na wyspę Wight.

— Jeżeli mogła jeszcze zachodzić jaka wątpliwość, względem stanu stosunków między rządami angielskim i francuzkim, tedy artykuł dz. *Morning-Chronicle*, w którym nie można nie uznać urzędowego charakteru,

korpusu Topografów *Alexandrowa*, uwiecznioną została pomysłem skutkiem.

XV. Towarzystwa Naukowe i Literackie.

W roku zeszłym liczba Towarzystw Naukowych i Literackich, zasługujących na uwagę z powodu swych czynności, powiększyła się założeniem w Rydze *Towarzystwa badaczy natury*. Towarzystw tych jest 14. W ogóle utrzymują się one przy pomocy własnych środków, wyjąwszy cztery, otrzymujące coroczne wsparcie od Rządu, a mianowicie: 1) w Petersburgu—Mineralogiczne, 2) i 3) w Moskwie:—przy uniwersytecie—Historji i Starożytności Rossyjskich i Badaczy Natury i 4) w Odessie—Historji i Starożytności.

Ostatnie z tych Towarzystw uszczęśliwione zostało w roku zeszłym odwiedzinami Jego Cesarzkiej Wysokości Wielkiego Xięcia Konstantego Nikołajewicza, który raczył szczegółowo oglądać napisy, posagi, wypukłorzeźby, portrety, rysunki, plany i monety; szczególniejszą zaś uwagę Jego Wysokości zwróciły na siebie starożytności, wydobyte z rozwalin Olwii, Chersonesu i Panti-kapei.

XVI. Cenzura w Cesarstwie i w Królestwie Polskiem.

I. W Cesarstwie.

Liczba wydanych na widok publiczny w ciągu 1845 r. oryginalnych dzieł, wynosi 798, tłumaczonych 66.

Chronicle, явно посящая на себя официальный характер, достаточна для убеждения, что искреннее согласие далеко не восстановлено между двумя Кабинетами. В *Morning Chronicle* пишут следующее, в опровержение статьи газеты *la Presse*, в которой обвиняют Лорда Пальмерстона в затруднениях, возникших между двумя Правительствами, и доказывают, что удаление его из английского кабинета, необходимо для восстановления доброго согласия: „Каждетя, удаление Лорда Пальмерстона из британского Кабинета есть единственное средство, которое найдут французские министерские газеты для устранения затруднений, в которых Король Лудовик Филипп и Г. Гизо вовлекали обе страны. Но, в свою очередь, мы осмеливаемся уведомить нашего Французского товарища, что Англия не будет достаточно удовлетворена за нанесенную ей обиду, если даже ей пожертвуют и Г-мъ Гизо. Единственное средство къ разрешению спорнаго вопроса состоитъ въ томъ, чтобы герцогъ монахасьерскій и инфантиня отказались отъ Испанскаго престола за себя и за своихъ потомковъ.“

— Газета *Times* старается доказать, что государственные люди Франции, вынаив, когда бракосочетание Герцога Монахасьерскаго съ испанскою инфантинюю есть дѣло конченное, употребляютъ все свои силы, чтобы разстроить на всегда доброе согласие между Франціею и Англіею, и присоединиться къ Россіи и Сѣверной Америкѣ, съ цѣлю разрушить могущество Англіи.

20 Нолбря.

Завтрашняго числа, по приглашенію лорда Джона Росселя имѣеть быть засѣданіе кабинета.

— Лордъ Джонъ Россель, маркизь Лансдоунъ и нѣсколько министровъ приносили сегодня присягу въ судѣ *Queensbench*, что въ качествѣ министровъ не употребятъ власти своей къ ущербу правъ и преимуществъ господствующей церкви.

— Въ журналѣ *Times* сообщаютъ, что открытіе парламента послѣдуетъ не позже, какъ черезъ недѣлю послѣ назначеннаго срока, т. е. 19 Января будущаго года.

— Положеніе дѣлъ въ Ирландіи продолжаетъ улучшаться хотя безпорядки и не совсемъ еще прекратились въ графствахъ: Килькенни и Типерари. Съ 1 по 8 число с. м. публичными работами заняты было 150,268 чел., не включая въ то число работниковъ въ графствахъ: Доунъ, Дерри, Донегаль и Тироне, откуда не получено еще свѣдѣній. На собраніи приверженцевъ расторженія союза, О'Коннелъ объявлялъ, что тѣ слухи совершенно ложны, будто онъ намѣренъ отерочить собранія этого общества, и что такое распоряженіе было бы для сего общества смертельнымъ ударомъ.

переведенныхъ 66. Первые, будучи взяты въ одномъ экземплярѣ, заключаютъ въ себя 8,236, а вторые 728 печатныхъ листовъ. Всего вышло въ свѣтъ 864 книги въ 8,964 печатныхъ листахъ. Периодическихъ изданій выходило съ разсмотрѣнія Цензуры 60.

Общее количество ввезенныхъ въ 1845 году иностранныхъ книгъ простирается до 713,389 томовъ. Въ 1842 и 1843 годахъ этотъ ввозъ доходилъ до 600,000 томовъ, а 1844 увеличился до 718,000. Следовательно, прошлый годъ уступаетъ въ этомъ отношеніи одному только 1844 году, и притомъ незначительнымъ количествомъ книгъ.

II. Въ Царствѣ Польскомъ.

Въ Варшавскій Ценсурный Комитетъ поступило въ протекшемъ году 471 рукопись и книга (въ томъ числѣ 101 на Еврейскомъ языкѣ). Изъ нихъ одобрено къ печатанію 364, подвергнуто запрещенію 6. На Еврейскомъ языкѣ дозволено напечатать 77, подвергнуто запрещенію 7, а 17 остались неразсмотрѣнными.

Число книгъ, привезенныхъ изъ-за границы, простирается до 13,782 названій (меньше 2,174-мя противъ 1844). Изъ оныхъ дозволено въ цѣлости 13,533, съ исключеніями 144, запрещено 96; неразсмотрѣнными остались 9. Это количество ввезенныхъ въ Царство Польское заграничныхъ книгъ, заключаетъ въ себя 69,016 томовъ. Въ 1844 считалось 92,384 тома, больше 23,368 томовъ противъ прошедшаго года.

(Продолженіе впродъ.)

jest dostatecznym dowodem, jak przywrócenie między niemi serdecznego porozumienia (*entente cordiale*), jest jeszcze dalekiem. Dziennik ten, zbijając artykuł francuzkiej gazety *La Presse*, w którym zasze trudności zwalane są na Lorda Palmerstona, a usunięcie jego z gabinetu angielskiego uważane jest za jedyny środek przywrócenia jedności, mówi o tém jak następuje: „Usunięcie Lorda Palmerstona z gabinetu angielskiego, zdaje się ministerjalnym organom francuzkim, jako jedyny środek załatwienia trudności, w które Król Ludwik Filip i P. Guizot wprowadzili oba narody. Ale i my też nawzajem osmielamy się zapewnić naszego francuzkiego kolegę, dziennik *La Presse*, że Anglia ze swojej strony, nie będzie się czuła dość wynagrodzoną za doznana obrazę, choćby jej nawet poświęcono P. Guizota. Jedyny sposób załatwienia sporu, jest zrzeczenie się wszelkich praw do tronu hiszpańskiego przez oboje Xięstwo Montpensier, we własnym i swych potomków imieniu.“

— Gazeta *Times* usiłuje dowieść, że teraz, kiedy już małżeństwo Xięcia Montpensier zostało dokonane, wodze partyi we Francyi, starają się wszelkimi środkami, dla zerwania na zawsze dobrego porozumienia z Anglią, zbliżyć się z Rosyją i Ameryką północną, dla obalenia potęgi Anglii.

Dnia 20 listopada.

Jutro znowu odbywać się będzie rada Ministrów, na którą Lord John Russell kolegów swoich zaprosił.

— Lord John Russell, Margrabia Lansdowne i kilku innych Ministrów, składali dzisiaj przysięgę w sądzie *Queensbench*, że, jako Ministrowie, nie użyją swęj władzy na uszczuplenie przywilejów panującego kościoła.

— Gazeta *Times* donosi dzisiaj, że zwołanie parlamentu nie zwlecze się więcej jak tydzień, nad termin ostatecznie oznaczony, to jest nastąpi w dniu 19-m stycznia roku przyszłego.

— Stan wewnętrzny Irlandyi poprawia się ciągle, lubo jeszcze panują rozruchy w hrabstwach: Kilkenny i Tipperary. W zeszłym tygodniu zatrudnionych już było pracami publicznymi 150,268 ludzi, nie licząc w to robotników w hrabstwach: Down, Derry, Donegal i Tyrone, których listy dotąd nie nadesłano. Na zgromadzeniu stronników Odwołania Unii (*Repeal*), oświadczył O'Connell, że jest fałszem, jakoby miał zamiar odroczyć obrady pomienionego towarzystwa; co gdyby nastąpiło, byłoby dla towarzystwa ciosem śmiertelnym.

Pierwsze, biorąc je w jednym exemplarzu, zawierają w sobie 8,236, a drugie 728 drukowanych arkuszy. Ogółem ogłoszono xiąg 864, obejmujących 8,964 arkuszy druku. Pism peryodycznych, przeglądanych przez cenzurę, wychodziło 60.

Liczba ogólna przywiezionych w 1845 roku xiążek z zagranicy, wynosi 713,389 tomów. W roku 1842 i 1843 przywóz ten wynosił do 600,000 tomów, a w 1844 podniósł się do 718,000. Przeszły rok zatem ustępuje pod tym względem jednemu tylko 1844, i to niezbyt wielką liczbą xiążek.

II. w Królestwie Polskiem.

Komitetowi cenzury w Warszawie podano w roku zeszłym 471 rękopismów i xiążek (w tej liczbie 101 w języku Hebrajskim). Z tych dozwolono drukować 364, a 6 zakazano. W języku Hebrajskim dozwolono drukować 77, zabroniono 7, a nieprzejrzano jeszcze 17.

Liczba dzieł różnego tytułu, z zagranicy przywiezionych dochodzi do 13,782 (mniej o 2,174 jak w roku 1844). Z tych w całości dozwolono 13,533, z wyjątkami 144, zabroniono 96, pozostało nie przejrzanych 9. Ta liczba dzieł zagranicznych, przywiezionych do Królestwa Polskiego, zawiera w sobie 69,016 tomów. W roku 1844 liczba ta wynosiła 92,384 tomów, to jest o 23,368 więcej jak w roku zeszłym.

(Dokończenie nastąpi.)

21 Ноября.

Въ *Morning-Post* пишутъ, что между членами кабинета произошло разногласіе, и что объ этомъ извѣстно, какъ приверженцамъ, такъ и противникамъ министерства. Къ этому присовокупляютъ, что, по мнѣнію самыхъ искреннихъ друзей министерства, въ настоящихъ обстоятельствахъ необходимо сильное правленіе. Въ высшемъ министерствѣ находится не только двѣ совершенно противныя партіи, коихъ главами суть лордъ Пальмерстонъ и графъ Грей, но существуетъ еще третья, средняя, къ коей принадлежитъ первый министръ, старающійся, безъ успѣха, согласить противниковъ.

— Г. Вагхорнъ будетъ дѣлать въ наступающемъ мѣсяцѣ опытъ пересылки Остъ-Индской почты новымъ путемъ, т. е. черезъ Анкону, Ломбардію и Германию. Теперь онъ дѣлаетъ въ Анконѣ нужныя для сего приготовленія.

И т а л і я.

Римъ, 8 Ноября.

Весь городъ съ самаго утра оглашается кликами торжественной радости. Латеранская базилика, и вся ведущія къ ней отъ квиринала улицы получили праздничный видъ. Несмѣтныя толпы народа стекаются со всѣхъ сторонъ, чтобы во время проѣзда Папы, насладиться лицезрѣніемъ обожаемаго повелителя и изъяснить ему душевную благодарность за новый актъ милости и попечительности о благѣ своихъ подданныхъ. Вчерашній *Diario di Roma* возвысилъ осуществленіе желаній и надеждъ Римской націи, относительно предполагаемыхъ улучшеній по внутреннему управленію страны. Сіе возвышеніе слѣдующаго содержанія: Къ самымъ важнымъ предметамъ, на которые Его Святѣйшество Папа Пій IX, нашъ государь, со времени своего востшествія на престолъ, для блага своихъ подданныхъ, обратилъ попечительное свое вниманіе, безспорно принадлежатъ гражданское и уголовное законоположенія. Его Святѣйшество совершенно убѣжденъ въ томъ, что благоразумное и хорошо составленное законодательство, есть важнѣйшій залогъ порядка и благосостоянія гражданского общества. Съ этою цѣлію Его Святѣйшество, не только утвердилъ комиссію, учрежденную его предшественникомъ, блаженнаго памяти Григоріемъ XVI, для соображенія и исправленія уголовного уложенія и дѣлопроизводства, но сверхъ сего распространилъ кругъ ея дѣйствія, вѣривъ ей также разсмотрѣніе, гражданского уложенія и дѣлопроизводства, дабы и эта вѣтъ внутренняго законодательства, согласномногочисленнымъ практическимъ опытомъ, могла быть съ успѣхомъ улучшена. Къ составу же сей комиссіи, состоявшей дондѣ въ пять членовъ и находящейся подъ предѣтельствомъ генерал-казначея Апостольской камеры, Монсеньора Антонелли Его Святѣйшество присовокупилъ еще десять другихъ, знаменитыхъ законовѣдцевъ гражданскихъ, избранныхъ изъ адвокатовъ разныхъ провинцій. — Сверхъ сего, Его Святѣйшество предоставляетъ себѣ издать соответственныя распоряженія относительно улучшенія провинціального и городского управленія; а такъ какъ вужабы для сего матеріалы уже готовы, то и намѣренъ созвать, въ самоскорѣйшемъ времени, начальниковъ провинцій, дабы они, по предварительномъ сношеніи съ подвѣдомственными мѣстами управленія, дали свое мнѣніе относительно сихъ улучшеній, согласно духу эдикта 5-го Іюля 1831 года. Его Святѣйшество искренно желаетъ привести это въ исполненіе въ самоскорѣйшее время, но притомъ питаетъ то убѣжденіе, вмѣстѣ съ благоразумными людьми, что, дабы улучшенія были прочны, они должны быть прежде зрѣло обсуждены. — Наконецъ Его Святѣйшество предписалъ начальникамъ провинцій, чтобы они представили общій планъ о пресѣченіи бродяжничества, слишкомъ, къ несчастію, распространившагося между значительнымъ числомъ молодыхъ людей крестьянскаго и ремесленническаго классовъ. Съ этою цѣлію Папою установлена особая комиссія, состоящая изъ четырехъ прелатовъ, а также изъ князей: Альдобрандини, Одескальки, Торлонія и графовъ: Потенціани и Карлески, къ которой имѣтъ принадлежать воспитаніе осиротѣвшихъ дѣтей и образованіе изъ нихъ полезныхъ гражданъ.

Dnia 21 listopada.

Morning-Post donosi o zaszłychъ непорозуміеніяхъ между члѣнками кабинету, dodającъ oraz, że o témъ przyjaciele i nieprzyjaciele Ministrówъ najzupełniejъ sąъ przeswiadczeni. Далѣй мѣди, że najgorliwsi stronnicyъ gabinetuъ sądzą, iż wъ obecnychъ okolicznościachъ potrzeba silniejszegoъ zarządu. Wъ gabinecieъ nie tylko znajdują się два zupełnieъ przeciwnie sobie stronnictwa, którychъ naczelnikamiъ są: Lordъ Palmerstonъ i Hr. Grey, ale jeszcze trzecieъ pośrednie (justeъ milieu) do któregoъ należyъ piérwszyъ Minister, który usiłujeъ napróznoъ pogodzićъ stronyъ sobieъ przeciwnie.

— P. Waghorn, wъ przyszłymъ miesiącuъ zamierzaъ uczynićъ próbęъ przesłaniaмъ pocztyъ Indyjskiejъ nowąъ drogą, to jest: przezъ Ankoneъ, Lombardjąъ i Niemcy. Obecnieъ znajduje się onъ wъ Ankonie, gdzieъ czyniъ przygotowania wъ tymъ celu.

W ł o s n y.

Rzym, 8 listopada.

Całeъ miasto od samegoъ jużъ rana, brzmi jednémъ echemъ uroczystejъ radości. Bazylikaъ Lateraneńska, i wszystkieъ wiodące do niejъ od Kwirynałuъ ulice, przybrały postaćъ świąteczną. Niezliczoneъ tłumyъ ludu, tłoczą się zewsządъ jakъ mogą, aby oglądać wъ przejeździeъ obliczeъ ukochanegoъ Władcy, i oświadczyć mu najserdeczniejszą wdzięcznośćъ za nowy aktъ łaski i troskliwości о dobroъ swoichъ poddanych. Wczorajszyъ *Diario di Roma*, ogłosiłъ spełnienieъ życzeń i nadzieiъ ludu Rzymskiego, we względzieъ zapowiedzianychъ ulepszeń wъ wewnętrznymъ zarządzieъ kraju. Ogłoszenieъ toъ brzmi jakъ następuje: „Do najważniejszychъ przedmiotów, na któreъ Jegoъ Świątobliwośćъ Papieżъ Pius IX, Pa nasz, od chwiliъ wstąpieniaъ swego на tron, wъ interesie i dla dobraъ swoichъ poddanych, troskliwąъ zwróciłъ uwagę, należyъ proceduraъ cywilna i kryminalna. Jegoъ Świątobliwośćъ najmocniejъ jestъ przekonany, że mądre i dobrze urządzoneъ prawodawstwo, jestъ najważniejsząъ rękojmiąъ porządku i dobraъ społecznościъ obywatelskiej. Wъ tymъ celuъ Jegoъ Świątobliwośćъ, nie tylko potwierdziłъ komisją, ustanowionąъ zaъ Jegoъ poprzednika, s p. Grzegorzaъ XVI, dla roztrząśnienia i poprawyъ kodexu i sądownictwaъ kryminalnego, leczъ nadtoъ rozszerzyłъ zakresъ jejъ działania, поручającъ jejъ równieżъ przeglądъъ kodexu i sądownictwaъ cywilnego, ażeby i ta gałąźъ krajowegoъ prawodawstwaъ stosownie do wieloletnichъ praktycznychъ doświadczeń, skutecznieъ ulepszonąъ być mogła. Do składuъ zaśъ tejżeъ komisji, złożonejъ dotądъ zъ 5 члѣнкѣвъ i zostającj pod przewođnictwemъ Jeneralnegoъ Podskarbiegoъ Kameryъ Apostolskiej, Mons. Antonelli, Jegoъ Świątobliwośćъ przydałъ jeszczeъ dziecieciuъ innych, zъ pomiędzyъ najznakomitszychъ prawnikówъ świeckich, ze stanow adwokatówъ zъ różnychъ провинційъ państwa. Nadto, Jegoъ Świątobliwośćъ zastrzegaъ sobieъ wydanieъ stosownychъ rozporządzeń, wъ celuъ ulepszeniaъ prowincjonalnego i municypalnegoъ zarządu, i gdyъ materiały ku temuъ są jużъ wъ pogotowiu, zamierzaъ zwołać, najrychlejъ jakъ być może, przelożonychъ провинцій, aby за poprzedniemъ porozumieniemъ się zъ właścicielamiъ wydziałamiъ rządu, daliъ sweъ zdanie wъ przedmiocieъ tychżeъ ulepszeń, zgodnieъ zъ duchemъ edyktu zъ d. 5-go lipca 1831 roku. Jegoъ Świątobliwośćъ życzy zъ całegoъ sercaъ przywieśćъ toъ jakъ najrychlejъ do skutku, jestъ wszakżeъ przekonany, wespół zъ wszystkimiъ roztropnymiъ ludźmi, iżъ abyъ ulepszeniaъ byłyъ trwałe, dojrzałe piérwejъ roztrząsaneъ być muszą. Nakoniec, Ojciecъ św. poleciłъ przelożonymъ провинцій, aby ułożyliъ wspólnyъ planъ do zapobieżenia włoczęgowstwu, zbytъ rozszerzonemu на nieszczęścieъ pomiędzyъ znacznąъ liczbąъ młodzieży, z włościańskiego i rzemieślniczegoъ stanu. Wъ tymъ celuъ Jegoъ Świątobliwośćъ ustanowiłъ osobnąъ komisją, złożoną zъ czterechъ Pralatów, oraz zъ Xiążąt: Aldobrandini, Odescalchi, Tortonia, i Hrabioвъ: Potenziani i Carleschi, do którejъ głównychъ celówъ ma należećъ opiekowanie sięъ osierociłamiъ dziećmi, dlaъ wychowaniaъ ichъ na użytecznychъ члѣнкѣвъ społecznościъ.“

Кромѣ помянутыхъ распоряженій, возбужденныхъ между здѣшнимъ народонаселеніемъ живѣйшую радость, сію минуту обнародовано новое постановленіе Папы, подписанное Его Святѣйшествомъ сегодня поутру, относительно учрежденія обширной сѣти желѣзныхъ дорогъ въ церковной области. Во вступленіи изложено, что Его Святѣйшество, для ознаменованія дня, который въ сердцахъ вѣрныхъ его подданныхъ возобновляетъ радость по случаю восшествія его на Апостоліческой престолъ, согласно мѣрѣ учрежденной съ этою цѣлю комиссія, даетъ дозволеніе частнымъ обществамъ на акціяхъ, на сооруженіе слѣдующихъ желѣзныхъ дорогъ: 1) Изъ Рима къ неаполитанской границѣ, чрезъ равнину Сакко до Чепрано. 2) изъ Рима къ древней гавани *Antium*. 3) изъ Рима въ Чивитавекію. 4) изъ Рима чрезъ Филанно въ Анкону, и изъ Анконы въ Болонію.—Сооруженіе сказанныхъ дорогъ, по исчисленію, будетъ стоить 25 милліоновъ скуди (33,750,000 руб. сер). Въ члѣ общества акціонеровъ, долженствующаго заниматься постройкою сихъ дорогъ, находится богатый князь Конти. Каждая акція стоитъ 100 скуди.

Испанія.

Мадридъ, 12 Ноября

Въ писмѣ, напечатанномъ въ Прусской газетѣ, сообщаютъ слѣдующее: „Не смотря на то, что собраніе новыхъ кортесовъ назначено 25 Декабря, срокъ новыхъ выборовъ еще неизвѣстенъ. Это — хитрая уловка кабинета, который чрезъ это удобѣе можетъ дѣлать приготовленія для обезпеченія въ свою пользу большинства во время выборовъ. Единственныя лица, выгоды коихъ тѣсно сопряжены съ существованіемъ теперешняго кабинета, суть королева Марія Христина и французскій посланникъ, который въ послѣднее время приобрѣли особенное вліяніе на юную Королеву Изабеллу. Это достаточно объясняетъ, почему къ обоимъ вѣдѣмъ лицамъ питаютъ такую же ненависть какъ и къ минастрамъ. Всѣ классы народонаселенія, хотя и по разнымъ побужденіямъ, явно встаютъ противъ сего вліянія королевскихъ родителей и иностраннаго посланника. Но болѣе всѣхъ генералъ Нарваезъ, прежде столько повиновавшійся волѣ Маріи Христины, возстаетъ вышѣ на попечительство, распространяемое сею послѣднею на свою дочь, съ помощію графа Брессона. Король, по видимому, держится на сторонѣ, вдали отъ всѣхъ общественныхъ дѣлъ; но извѣстно, что его совѣтники — большіе враги настоящаго кабинета.

„На дняхъ, послѣ продолжительнаго совѣщанія съ французскимъ посланникомъ, Королева Христина явилась въ дворецъ и, жалусь на оскорбленія, оказываемыя ей со стороны генерала Нарваеза и его партіи, требовала удаленія какъ его, такъ и генераловъ Сераано, Кордовы, Кончи, Котовера и Росаде-Олана, не только изъ Мадрида, но даже изъ Испаніи. Королева Изабелла пригласила къ себѣ президента министровъ Истуриса, и поручила ему приготовить повелѣнія объ удаленіи изъ Королевства вышеозначенныхъ лицъ. Г. Истурисъ передалъ сіе дѣло военному министру, отъ котораго зависятъ генералы, и который, вмѣсто выдачи подобныхъ повелѣній, самъ подалъ въ отставку.—Тогда представила Королевѣ, что распушеніе кабинета по причинѣ пріянія сего прошенія, непременно произошло бы немедленное изгнаніе Маріи Христины и заточеніе герцога де Ривазареса, ея супруга, и во всякомъ случаѣ торжество прогрессистовъ. Владѣствіе сего Королева, по совѣту французскаго посланника, покорилась необходимости и кабинетъ удержался.“

Въ другихъ письмахъ сообщаютъ, что Г. Истурисъ имѣлъ жаркой разговоръ съ Королевою Марією Христиною, послѣ чего объявилъ, что если эта Королева Христина, останется въ Мадридѣ министры подадутъ въ отставку. Говорятъ, что послѣ сего объявленія французскій посланникъ просилъ Королеву Христину, чтобы она выѣхала во Францію.

— По письмамъ, обнародованнымъ въ *Presse*, карлистская шайка появилась въ верхней Каталоніи, подъ командою полковника Кабаллерія, болѣе извѣстнаго подъ именемъ Мучачо. Изъ другаго источника утверждаютъ, что претендентъ испанскаго престола, графъ Монтемолинъ, успѣлъ сдѣлать заемъ въ

Опрócz powyższychъ rozporządzeń, które pomiędzy ludnością tutejszą najżywszą obudziły radość, w tѣj chwili właśnie ogłaszają nowe postanowienie Papieżkie, które Papież dzisiaj rano podpisał, w przedmiocie założenia obszerniej sietki kolei żelaznych w Państwie Kościelném. We wstępie wyrażono, iż Ojciec św., dla uswięcenia dnia, który w sercach wiernych Jego poddanychъ odnawia radość z wyniesienia Go na Stolicę Apostolską, zgodnie ze zdaniem ustanowionęj w tym celu komisji, udziela pozwolenie towarzystwomъ акционарыuszówъ prywatnychъ, na budowę następującychъ drógъ żelaznychъ: 1) Z Rzymu do granicy Neapolitańskiej, przez dolinę *Sacco do Ceprano*. 2) Z Rzymu do portu starożytnego *Antium*. 3) Z Rzymu do *Civita-vecchia*. 4) Z Rzymu przez *Foligno* do *Ankony*, i z *Ankony* do *Bolonii*. Budowa rzeczonychъ drógъ, podługъ dotychczasowychъ obliczeń, ma kosztować 25 milionówъ skudów (33,750,000 r. sr.) Na czele mającego się nią zajmować towarzystwa акционарыuszówъ, stanął bogaty książę *Conti*. Każda акция kosztuje 100 skudów.

HISZPANIA.

Мадридъ, 10 listopada.

Korrespondencye *Gazety Powszechnęj Pruskiej* zawierają co następuje: „Mimo to, że zebranie się nowychъ Cortezówъ назначone jest na 25 grudnia, nie określono dotądъ właściwie epoki nowychъ wyborówъ. Jest to podstęp wojenny gabinetu, który tymъ sposobemъ łatwiej może czynić przygotowania do zapewnienia sobie większości na wyborachъ. Jedyne osoby, którychъ интереса są ściśle związane z istnieniemъ obecnego gabinetu, są Królowa *Marya Krystyna* i Poseł francuzki, które szczególnego w ostatnichъ czasachъ nabrali wpływu nad młodą Królową *Izabellą*. To też tłumaczy dla czego te dwie osoby są równie nienawidziane jakъ Ministrowie. Wszystkie klasy ludności, lubo z rozmaitychъ побудek, sarkają głośno na ten wpływ Królowej Matki i Posła zagranicznego; ale najwięcej Jenerałъ *Narvaez*, niegdyś takъ posłuszny woli *Maryi Krystyny*, powstaje dziś na kuratelę, którą ta rozciąga na swą córkę, przy pomocy *Hrabiego Bresson*. Królъ zdaje się trzymać na uboecu, od wszelkichъ spraw politycznychъ, ale wiadomo, że jego doradcami są najwięksi nieprzyjaciele teraźniejszego gabinetu. W tychъ dniachъ, po długiej rozmowie z Posłem francuzkimъ, Królowa *Marya Krystyna* nagle przybyła do pałacu i ze łzami opowiedziała Królowej swęj córce, że jest przedmiotemъ obelg i przesładowania ze strony *Narvaeza* i jego stronników, i że nawetъ życie jej nie jestъ bezpieczne. Domagała się zatemъ wygnania Jenerałówъ *Narvaeza*, *Serrano*, *Cordova*, *Concha*, *Cotoner* i *Rosde Olano*. Królowa *Izabella* posłała po P. *Isturitz*, Pięrszego Ministra, i kazała przygotować wyroki wygnania. P. *Isturitz* zawiózł ten rozkazъ Panu *Sanz*, Ministrowi Wojny, od którego ci Jenerałowie zależą, lecz ten, zamiastъ jego spełnienia, podał się do dymissji. Przełożono natenczasъ Królowej, że rozwiązanie gabinetu przezъ tę dymissją, mogłoby mieć skutkiemъ niezwłoczne wydalenie z kraju *Maryi Krystyny* i uwięzienie *Xięcia de Rianzares*, jej małżonka, a w każdymъ razie tryumfъ progressistów. Królowa zatemъ, z porady Posła francuzkiego, ustąpiła konieczności i gabinetъ utrzymany został.

Inne korrespondencye donoszą, że P. *Isturitz* miałъ pokilkakroć zwawą sprzeczkę z Królową *Maryą Krystyną*, w skutku której oświadczył, że jeżeli Królowa matka pozostanie w Madrycie, Ministrowie usuną się w *massie*. Mówią, że po takimъ oświadczeniu, Poseł francuzki prosiłъ Królowę *Matkę*, iżby wyjechała do Francji.

— Podługъ listówъ ogłoszonych w *La Presse*, banda *Karlistów* ukazała się w górnej *Katalonii*, pod wodzą Półkownika *Caballeria*, więcj znanego pod nazwiskiemъ *Muchacho*. Zkąd inądъ zapewniają, że Pretendentъ do tronu hiszpańskiego, *Hrabia de Montemolin*, zaciągnął pożyczkę 3,000,000 franków, i częśćъ jejъ użył na zakupienie 8,000

3,000,000 фр., и часть этой суммы употребил на покупку 8,000 ружей, которые отправлены уже из Ливерпуля в Гибралтар.

ПОРТУГАЛИЯ.

Извѣстїя, получаемыя изъ разныхъ пунктовъ Португалїи, и простирающїяся по 4-е Ноября, столь не согласны между собою, что относительно событїй, нельзя сдѣлать изъ нихъ никакаго рѣшительнаго заключенїя. По нѣкоторымъ письмамъ, генералъ инсургентовъ, графъ дасъ-Антасъ, разбитъ войсками Королевы при Каstellа-Бранца, раненъ и находится въ плѣну, а городъ Оporto сдался; въ другихъ же сообщаютъ, что войска Королевы, выступившія изъ Чавеса для нападенїя на Оporto, были разбиты. Достоверно только то, что раздраженїе партїй достигло высшей степени. Королева издаетъ декретъ за декретомъ, чтобы сосредоточить всю власть въ своихъ рукахъ, и устрашить своихъ противниковъ. Король и Королева смотрятъ солдатъ и возбуждаютъ въ нихъ усердіе; Король лично надзираетъ за поспѣшнымъ устройствомъ укрѣпленїй вокругъ столицы. Инсургенты, съ своей стороны, прибѣгаютъ попеременно то къ угрозамъ, то къ обещанїямъ, чтобы усилить свои ряды. Они назначили награду солдатамъ за побѣгу изъ королевской арміи, и городскїя начальства сами собираютъ гверильсовъ и формируютъ отряды волонтеровъ. Коимбрскїе студенты составили баталїонъ, въ которомъ находится 300 вооруженныхъ молодыхъ людей, принадлежащихъ къ лучшимъ фамиліямъ. Многие знатные люди объявили себя въ пользу возстанїя. Кроме прежде извѣстныхъ, къ нимъ причисляются также: Г. Васковцель, графъ Таипа, Баронъ Фornosъ и даже Г. Агвиоръ, который будучи президентомъ совѣта въ 1842 году, уничтожилъ монашескіе ордена въ Португалїи. Между тѣмъ обѣ стороны крайне нуждаются въ деньгахъ, и принуждены прибѣгать къ поборамъ и къ насильственнымъ мѣрамъ, чтобы прїобрѣсти кое-какія денежные средства.

— Вотъ что сообщаютъ въ письмѣ, полученномъ изъ Англіи: „Если посторонняя вооруженная сила не поможетъ Королевы, то не пройдетъ и десяти дней, какъ Марїа-да-Глорїа вынуждена будетъ отказаться отъ престола. Между тѣмъ постороннее вмѣшательство невозможно, ибо автїйскїй кабинетъ рѣшительно объявляетъ, что если *четыре испанскихъ солдатъ* переступятъ границу, то Англія сочтетъ это объявленїемъ ей войны. Лордъ Пальмерстонъ, основываясь на четверномъ союзѣ, полагаетъ, что междоусобная португальская война, должна кончиться побѣдою большинства націи, и удовлетворенїемъ ея воли, доказанной перевѣсомъ одной партїи надъ другою, посредствомъ собственныхъ своихъ средствъ, безъ всякаго посторонняго вліянія, которое могло бы подавить эту волю. Присутствїе автїйской эскадры въ виду Лиссабона, необходимо для воспрепятствованїя постороннему вмѣшательству. Королева обращалась уже къ адмиралу Паркеру, чтобы онъ помогъ блокировать Оporto; но командиръ сей отвѣчалъ, что желанїе это онъ представитъ своему правительству, но не надѣется получить дозволенїя на оное, ибо оно было бы противно вастоящимъ его инструкціямъ и трактату четвернато союза. Изъ всего этого слѣдуетъ, что автїйская эскадра скорѣе полезна, чѣмъ вредна для возстанїя.

— Маршалъ Сальданья назначенъ наместникомъ Королевы въ сѣверныхъ провинціяхъ, на мѣсто герцога Терсейры, находящагося донынѣ въ плѣну у инсургентовъ. Графъ Дасъ-Антасъ все еще пребываетъ въ Лейрѣ, въ 26 миляхъ отъ столицы.

karabinów, które już są wysłane z Liverpool do Gibraltaru.

PORTUGALIA.

Wiadomości dochodzące z różnych punktów Portugalii do d. 4 listopada, są tak między sobą sprzeczne, że co do samych wypadków, nie podobna z nich żadnego stanowczego wyciągnąć wniosku. Według jednych korespondencji, Generał powstańców, Hrabia das Antas, został rozбиты przez wojska Królowej pod Castella Branca, raniony i wzięty w niewolę, a miasto Oporto kapitulowało; podług innych, wojska Królowej, wyszedłszy z Chaves dla atakowania Oporto, zostały rozbite. To jedno jest pewnym, że zawziętość przeciwnych stronnictw, doszła do najwyższego stopnia exaltacji. Królowa wydaje wyrok po wyroku, dążące do skupienia w jej ręku wszelkiej władzy; Król i Królowa przebiegają sami codziennie szlaki wojska, zagrzewając je do wierności i męstwa; Król sam kieruje robotami ku obwarowaniu stolicy. Ze swej strony powstańcy, nie zaniedbują też żadnych środków, i назначаютъ premia za dezercją żołnierzy Królowej. Uczniowie Uniwersytetu w Koimbrze, należący do najpińszych rodzi w kraju, uformowali z siebie półk od 300 dobrze uzbrojonego żołnierza. Wielu znakomych ludzi jest na stronie powstania. Prócz dawniej wiadomych, wymieniają P. de Vasconcellos, Hrabie Taipa, Barona de Fornos, i nawet P. Aguiar, który będąc Pierwszym Ministrem w roku 1842, zniósł klasztory w Portugalii. Tymczasem obu stronom schodzi zupełnie na pieniądze i obie muszą się ucickać do środków gwałtownych rekwiizycji i kontrybucyi. Anarchia doszła do najwyższego stopnia.

— Oto co czytamy w jednej korespondencji angielskiej: „Jeżeli obca zbrojna siła nie przyjdzie w pomoc Królowej, nie upłynie dni dziesięciu, a Marya da Gloria będzie musiała abdykować. Tymczasem wdanie się obce jest nie podobnym, bo gabinet angielski wręcz oświadczył, że jeżeli *trzech żołnierzy* hiszpańskich przejdzie granicę, Anglia będzie to uważała za wypowiedzenie jej wojny. Lord Palmerston, na mocy traktatu poczwórnego przypomierza sądzi, że wojna domowa Portugalska nie powinna skończyć się inaczej, jak przez zwycięstwo większości narodu i przez zadość uczynienie jej woli, dowiedzionej przewagą jednego stronnictwa nad drugim, o własnych środkach, bez żadnego obcego wpływu, któryby mógł posłużyć jedynie do sparaliżowania tej woli. Obecność eskadry angielskiej przed Lizboną, ma służyć mianowicie dla zapobieżenia obcemu wdaniu się. Królowa udawała się już do Admirała Parker, iżby dopomógł do blokowania Oporto. Wódz ten odpowiedział, że przełoży to wezwanie Rządowi, ale się nie spodziewa otrzymać na to pozwolenia, któreby było przeciwnym dotychczasowym jego instrukcyom i traktatowi poczwórnego przypomierza. To wszystko czyni, że eskadra angielska jest raczej pomocą niż przeszkodą do rozszerzenia się powstania.

— Marszałek Saldanha mianowany został Namiestnikiem Królowej w prowincjach północnych, na miejsce Xięcia Terceiry, dotąd jeńca rokaszan.— Hrabia das Antas stał z wojskiem swoim w Leiria, o 26 mil francuzkich od stolicy.